

Amelang, Schmidt-Atzert: Psychologická diagnostika a intervence, Springer Verlag, 4. vydání, březen 2006

Strana 313

Mezi nejspornější diagnostické postupy patří takzvané **projektivní testy**.

Strana 314

Rorschachův test

Tento test je značně problematický z hlediska objektivity provádění a **objektivity valorizace**. Také **stanovení spolehlivosti** je problematické. Korelační koeficient stability je obtížné vypočítat, protože 10 daných testovacích karet je velmi odlišných. Stanovení spolehlivosti paralelního testu selže v případě chybějící paralelní formy. Rovněž stanovení **spolehlivosti test-retest** je obtížné, protože odpovědi mohou být snadno zapamatovatelné a často vedou k protichůdným odpovědím při opakování testu. Nejvíce kontroverzní je otázka platnosti. Vzhledem k tomu, že je Rorschachův test speciálně navržen jako test vnímání, chybí tomuto postupu teoretický základ pro jeho současné převládající využití v klinické oblasti. Jelikož se tento postup založený na dodatečném psychoanalytickém základě jeví nelogický, není vhodné označit vztah mezi interpretací a uvedeným konstruktem jako hodnověrný. Proto je validace postupu, předpokládajícího přijatelnou teorii, obtížně prokazatelná.

Strana 316

Závěr: Rorschachův test nelze označit jako objektivní, spolehlivý a / nebo jako platný testovací postup.

Strana 320

Závěr: Projektivní postupy jsou založeny na naději, že jejich pomocí můžeme určit potlačované obsahy vědomí, tuto naději však nemohou naplnit. Získat vědomé informace je obvykle snazší prostřednictvím nepřímých rozhovorů, než využitím projektivních postupů.

Westhoff, Kluck: Psaní a posuzování psychologických zpráv podle německých a evropských pokynů pro vypracovávání psychologických posudků, Springer Verlag, 5. vydání, květen 2008

Strana 47

Obecně jsou dnes za předpoklady pro dosažení touženého cíle „zájmu dítěte“ (Salzgeber 1998) pokládána následující kritéria (např. Simitis a kol. 1979, Klußmann a Stützen 1995): 1) vazby dítěte, 2) vůle dítěte, 3) kontinuita péče a prostředí pro dítě, 4) podpora dítěte ze strany rodičů.

Strana 48

Zde se již odráží potřeba, o které bude dále hovořeno, že i psychologický expert má závazek k neustálému vzdělávání, protože je povinen – jako u každé vědecké práce – provést posouzení na základě aktuálního „Stavu vědy“.

Strana 49

Nedostatečná „otevřenost“ psychologických otázek s sebou přináší riziko, že diagnostické studie budou z velké části jen prorocím, které se samo naplňuje, a různé aspekty různých možností chování nebudou v odborné úvaze spravedlivě zohledněny. Tento nevědecký přístup v odborném posudku vypracovaném na příkaz soudu

může mít za následek, že dojde k zamítnutí odborníka z důvodu zaujatosti a odborný posudek bude považován za nepoužitelný.

Strana 68

Kritéria pro výběr standardizované diagnostické metody: 1) teoretický základ postupu, 2) empirické charakteristiky objektivit, spolehlivosti, platnosti, normy, 3) vztah mezi náklady a přínosy vztahující se k dané problematice. Pro každého psychologa jsou objektivita, spolehlivost (reliabilita), platnost (validita) a normy jasnými charakteristikami testu nebo dotazníku a musí být o nich informován, aby se mohl rozhodnout pro nebo proti použití takového postupu.

Strana 70

Všichni psychologičtí diagnostici by se vždy měli u každé metody, kterou hodlají použít, nejprve dotázat, zda splňuje nezbytný předpoklad založení na teorii a odpovídajícím empirickým výzkumu. Poté zjistí, jak často není její použití možné. Projektivní metody nepřichází v úvahu např. u diagnostiky zaměřené na rozhodování (srov. již Hörmann 1964, 1964a).

Strana 76

Narozdíl od rozšířeného nepochopení neexistuje „ten pravý“ reprezentativní vzorek. Naopak zvláštní teorie nyní definuje celý vesmír osobnosti. Z této teorie vyplývá rovněž způsob, podle kterého bude z toho vesmíru určitý vzorek vybrán.

Fisseni: Učebnice psychologické diagnostiky, Hogrefe, 3. vydání, květen 2004

Testy osobnostních charakteristik nebo projektivní postupy jsou kontroverzní. I nadále se v diagnostice používá takzvaný test osobnostních charakteristik nebo projektivní postupy, ačkoli si je každý znalec tohoto problému dobře vědom. Koeficienty objektivit, spolehlivosti a platnosti těchto postupů jsou nízké.

Strana 219-220

Postup výkladu tvarů vyžaduje od zkoušené osoby, aby si prohlédla nestrukturovaný stimulační materiál – náhodné, ale symetrické skvrny, a poté nahlásila, co „vnímala“. Typickým příkladem je Rorschachův „experiment s vnímáním“ (1972). Tento kreslený a výtvarný test dává dobrovolníkům za úkol, aby graficky znázornili daná témata (např. člověk, strom, dům)... Všechny třídy projektivních postupů nastolují problém: stimul (skvrny, obraz, hrací materiál) je nejednoznačný, není „dobře definován“. Reakcím (jako jsou „vjemy“, „příběhy“, „kresby“ nebo „scénáře“) není často jasně přiřazena hodnotící kategorie, a tak neposkytují jasné ukazatele osobnostních rysů. Nejasnosti ještě zvyšuje náročná povaha stimulačního materiálu (objektivita provádění), proces vyhodnocování, který jen těžko povede k intersubjektivní shodě (objektivita hodnocení), problém vymezení, který s tím souvisí, a to odlišit „nepravdivou“ od „pravdivé“ části výroků zkoušené osoby (spolehlivost), proces výkladu, související s úsudkem podle indikátoru na základě přiřazených významů (platnost). Část problému však vzniká nezávisle na klasické testovací teorii, především se jedná o problém validace, tudíž problém vztahu „projektivního“ indexu a přiřazeného významu. K této otázce musí vyšetřující osoba také přistupovat se zodpovědností, pokud zvolí jiný teoretický rámec měření jako klasickou teorii testů (viz Wittkowski, 1996). K problému validace (tj. mapování na základě projektivního indexu a vykázaného chování) by měl každý uživatel přistupovat s opatrností – dodržovat zdrženlivost při každé interpretaci. Žádný návrh rozhodnutí (na základě konzultace či vyšetření) by neměl být založen pouze na projektivním postupu.

Strana 221-222

K hodnocení „Rorschacha“: i tento - zjednodušující – nárys, na jejichž použití a vyhodnocení je založeno doporučení, by měly být při postupu založeném na výkladu tvarů používány s vysokou opatrností. Pro žádný ze tří kroků (popis, započítání, výklad) neexistují tak jasná pravidla, aby se hodnotitelé zjevně shodli (objektivita), aby opakování dopadlo stejně (spolehlivost test-restest) a aby odpovědi mohly být vždy brány jako indikátory

„stejných“ významů (platnost). Vzhledem k velkému počtu nevyřešených problémů by měl postup výkladu tvarů sloužit jen jako pomocná metoda, např. pro heuristické generování.

Myers: Psychologie, Springer, 2. vydání, červen 2008

Strana 597

Společnost pro hodnocení osobnosti zjistila, že „výsledky Rorschachova testu nemají být používány samy o sobě k vyvození právních důsledků“, ani k rozhodnutí, zda např. nedochází k pohlavnímu zneužívání dětí. „Rorschachův test byl velmi zdiskreditován...nazývám ho Drákulou psychologických testů, protože nikdo nedokázal té proklaté věci vrazit kůl do srdce“ (Carol Tavris „Hry s myslí: psychologická válka mezi terapeuty a vědci“, 2003).

Petermann, Eid: Příručka psychologické diagnostiky, Hogrefe, 1. vydání 2006

Strana 69

Použití projektivních postupů v praxi - s několika výjimkami, jako je motivační diagnostika - dnes již nemá žádnou významnou roli. Pokud se vůbec používá, slouží jako okrajová zkušební metoda pro stanovení významů a jejich specifikace, ale též jako pomůcka při vyšetření, zejména u dětí. Za zmínku stojí nicméně novější diagnostické přístupy pro zachycení mezilidského chování, které jsou založeny na psychodynamické koncepci a na jeho dalším vývoji (např. interpersonální teorie osobnosti podle Sullivana, 1953). Ty však mají s diagnostickými principy projektivních postupů jen málo společného, jsou standardizované a jsou založeny - jako například strukturální analýza společenského chování (SASB, Benjamin, 2001; Tress, 2002) - na údajích o chování získaných pozorováním (pozorovací metoda).